

FIGYELŐ

DR. KEPECS JÓZSEF (1928–2002)
--

A *Népszámlálás az ezredfordulón* kötetsorozat 4. kötetének szerkesztési munkáit még befejezhette. Tervezte a sorozat folytatását – számos más terve is volt még –, erre azonban nem kapott már lehetőséget. A magyar statisztikusok családja 2002. október 10-én ismét szegényebb lett egy régi családtagjával: *Dr. Kepecs József* életének 74. évében elhunyt.

Tudtuk, hogy súlyos beteg. Mindennap félve érdeklődtünk egészségi állapota felől. Nem panaszkodott, betartotta orvosai utasításait, gyakran befeküdt a különböző kórházakba, szanatóriumokba. Betegsége, időnkénti gyengesége nem akadályozta meg abban, hogy folyamatosan dolgozzon. Mint a Népszámlálási főosztály nyugdíjas főmunkatársa, minden kedden és csütörtökön megjelent íróasztalánál, nagy lelkesedéssel és a tőle megszokott szakmai hozzáértéssel végezte általa megtervezett és régi-új munkatársaival közös tudományos kutatómunkáját. Utoljára egy héttel halála előtt, október 3-án volt velünk. Egyeztettük a hátralevő feladatokat, beszélgettünk a folytatásról. Akkor még nem sejtettük, hogy abban már nem vesz részt.

Alig 13 hónapja, hogy a szeptember 11-i tragédia döntően megváltoztatta életét. Az emberi civilizációt New Yorkban ért brutális támadás hírére, Budapesten esett áldozatul szeretett felesége, aki több mint ötven éven át volt társa jóban és rosszban. A családi tragédiát magába fojtotta. Csak családja és legközvetlenebb munkatársai érezhették, hogy a megújult lendület, amellyel a munkába vetette magát, menekülés a fájdalom elől.

Dr. Kepecs József szakmai tevékenysége egész életében egy témakörhöz, a népszámláláshoz kapcsolódott. 1949. február 28-án lépett a Központi Statisztikai Hivatal szolgálatába, és alig húsz évesen azonnal belevette magát az éppen befejeződött 1949. évi népszámlálás feldolgozási munkáiba. Ezt követően rövid ideig a Népmozgalmi statisztikai osztályt irányította. 1951-ben politikai okokból távoznia kellett a Központi Statisztikai Hivatalból, de akkor is a „szakmánál” maradt: 1957-ig a MÁV Statisztikai Hivatalában dolgozott osztályvezetőként.

Igazi nagy népszámlálási korszaka 1957. május 27-én kezdődött, amikor *dr. Szabady Egon* elnökhelyettes a következő népszámlálás előkészítéséhez tapasztalt és megbízható szakembereket keresve visszahívta *Kepecs Józsefet*. Így lényegében a kezdetektől részt vett az 1960. évi népszámlálás előkészítésében, aktív szereplője volt az 1959. évi próbaszámlálásnak, majd az 1960. évi népszámlálási adatgyűjtésnek. 1959-től osztályvezetőként a feldolgozási munkákat irányította.

A következő – 1970-es – népszámlálásnak már ő volt az irányítója. 1974-től a Népesedésszatisztikai Főosztály főosztályvezető helyetteseként a Népszámlálás főnöke. Ettől kezdve tudta kibontakoztatni vezetői-menedzseri tulajdonságait, és még jobban összekovácsolni az 1960-as népszámlálás során kialakított népszámlálási szakértői

gárdát. Fontosnak tartotta, hogy a korábbi gyakorlat, a népszámlálásra időszakosan összeverbuvált csapat helyett maradjon meg egy állandó szakértői mag. Ezt az tette lehetővé, hogy a censzusközi időszakot lakossági felvételek töltötték ki: a nemzetközi ajánlásnak megfelelően két népszámlálás között mikrocenzust készítettek elő és hajtottak végre, 1975-ben részt vettek az állami népesség-nyilvántartást megalapozó teljes körű összeírás szakmai előkészítésében és irányításában, valamint az Egységes Lakossági Adatfelvételi Rendszer, a KSH azóta is működő reprezentatív kismintás felvételeinek és szervezetének tervezésében, megszervezésében.

Az 1980-as népszámlálás szintén az ő irányításával ment végbe. Ennek végrehajtását, publikációit tekintette a legsikeresebbnek. Lényegében az ő vezetésével ment végbe a következő népszámlálás előkészítésének dandárja, de a végrehajtás nehéz feladataiban már nem vett részt. Személyi és egészségügyi okokból 1989. január 1-jétől kérte nyugdíjaztatását. Nyugdíjazását követően sem hagyta el szeretett területét, a népszámlást.

A népszámlálások felelős szakmai vezetőjeként nemcsak az előtte levő feladatokra koncentrált, hanem a szakmai múlt megismerésére, tudományos szintű dokumentálására is rengeteg energiát fordított. Rendszerezte és kiadványok sorozatában késői korok kutatói számára is hozzáférhetővé tette a népszámlálások történetét, módszertanát bemutató forrásokat. A magyar népszámlálások történetével foglalkozó forrásmunkák összeállítását gyakorlatilag aktív korában befejezte.

Nyugdíjasként sem szakadt el a népszámlálástól. Hivatali támogatással és külső források bevonásával, elsősorban OTKA – OKTK kutatások keretében addig nem publikált népszámlálási eredményeket rendszerezett, tett a kutatók és a téma iránt érdeklődők számára hozzáférhetővé. Publikációra készítette elő a régebbi magyar népszámlálások községi szintű anyanyelvi és vallási adatait – összehasonlítva az utódállamok későbbi népszámlálásainak eredményeivel – és közel egy tucat kötetben jelentette meg ezeket a hiánypótló információkat. Ezzel párhuzamosan a jövővel is foglalkozott. 1997-ben indította meg a *Népszámlálás az ezredfordulón* című tudományos kutatást, amely a 2001-es magyar népszámlálás módszertani megalapozását, a tapasztalatok összefoglalását és a főbb eredmények bemutatását tűzte ki célul.

E rövid összefoglalásból is látható, hogy – akár aktívként, akár nyugdíjasként – dr. *Kepecs József* volt az elmúlt 53 évben a „magyar népszámlálás”. Távozásával kollégái, munkatársai nem csupán egy igaz embert, de a népszámlálást kiválóan ismerő, ismereteit másoknak átadó, élete végéig termékeny embert is elveszítettek.

Klinger András